

Цијена:

За Црну Гору на годину 8
круна, на по годиње 4 круне.
За Аустро-Угарску Босну и
Херцеговину на годину 12 кр.
на по годиње 6 круна.
За све остале земље годишње
20 франка у злату, на по го-
диње 10 франка у злату.
Претплата се prima само у
годишњих и полугод. роковима.
Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: С. Рамадановић

СЛУЖБЕНИ ДИО

Рјешењем Г. Министра Унутрашњих
Дјела од 19. октобра 1909. број 7664.,
а на основу чл. 14. зак. о чиновницима
грађ. реда, обласном љекару морачко-
насосојевићске области Д-ру О. Далези-у
оглашено је мјесто за упражњено.

Број 7813. Из канцеларије Књ. Ми-
нистарства Унутр. Дјела, 22. октобра
1909. год. на Цетињу.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— У понедељник, 19. о. мј., одр-
жат је у манастирској цркви пара-
стат за покој душе блаженпочив-
шег Митрополита-Господара Петра
II. Чиномдјествовао је Високпрео-
свештени Господин Митрополит Ми-
трофан са мјесним свештенством, а
присутствовали су: Њ. В. Књаз Мир-
ко, наши министри и великодостој-
ници, чиновништво и мноштво на-
рода.

— Њ. Пр. Баки бег, олд. царско-
отомански посланик, предао је у
прошлу сриједу Њ. В. Књазу Пет-
ру царски орден Османije I-ог сте-
пена, којим Га је благоизволио од-
ликовати Његово Величанство Сул-
таа Мехмед V. Г. посланика до-
пратио је у Двор и отпратио у
дворским колима г. Михаил Поповић,
I. ађутант Њ. Краља. В. Књаза
Господара.

Одмах иза тога Њ. В. Књаз Пе-
тар одвезао се у турско посланство,
да преко г. посланика још једном
понови своју захвалност Његовом
Царском Величанству за ово висо-
ко одликовање.

— Њ. В. Књаз Мирко повратио
се у прошли понедељник с Крушев-
ца на Цетиње.

— Г. гроф Серсе, олд. француски
посланик, отпутовао је на кратко
одсуство у Париз.

— Г. Л. Гатин, секретар олд.
француског посланства, повратио се
је у прошлу сриједу са госпођом
на Цетиње.

Бечка „Н. С. Преса“ распростра је по
свијету из берлинске „Фосише Цајтунга“
вијест тобож са Цетиња о поново за-
тетутицима односима између Цетиња и Био-
града. Све те вијести су проста измишљо-
тина, као све остале што се о Црној
Гори по свијету злонамерно проносе.
Ми смо у стању да изјавимо, да добри
односи, прошле јесени успостављени из-
међу Србије и Црне Горе, једнако по-
стоје, и да се настоји да се још боље
учврсте.

Борба у Енглеској

Борба око буџета и нових фи-
нансијских реформа у Енглеској
ушла је сада поново у једну нову
фазу. Консервативци су ових дана
на накнадном избору за посланика
једног лондонског кварта задоби-
ли побједу против кандидата ли-
бералне владе и кандидата рад-

ничке партије. Тај мандат на по-
шљедним општим изборима за на-
родне посланике, припадао је ли-
бералима, али је смрћу посланика
Купера остао упражњен. Консер-
вативци и либерали били су прије
избора отворили велику агитацију,
и само околност, што је и рад-
ничка партија била истакла свог
засебног кандидата, омогућило је
консервативцима ову побједу, коју
они сада покушавају да што више
експлоатишу у своју корист. Гла-
сови народних бирача били су да-
кле раздијелени у корист консер-
вативца.

Разумије се, да сви конзер-
вативни листови настоје сада, да
овој побједи конзервативца, која
иначе не би могла имати већег
значаја, припишу особиту важност.
Они пропагандирају либералног канди-
дата на овоме избору хоће да објас-
не народним нерасположењем пре-
ма финансијској програму данаш-
ње либералне владе. Кварт, у коме
је конзервативни кандидат одио
побједу, један је од најсиромашни-
јих и настањен већином радницима.
И када су сада и ти сиромашни
грађани — говоре конзервативци
— устали против финансијске по-
литике данашње либералне владе,
(која хоће да порече великим по-
резима богате класе), онда је већ
противу ње изречена дефинитивна
пресуда народа. Богате класе су и
иначе у опозицији владиним пре-
длозима; када сад противу њих
устају и сиромашније класе, тумаче
конзервативци, онда та влада мо-
ра да мијења своју политику или
да одлази. Садашњи избор једног
конзервативног посланика најбоље
је демантовање онога чувеног го-
вора Лојда Џорџа, који је држан
у Њукестлу, вичу сада у један
глас конзервативци.

Либерална влада, пак, и ако је
јасно изненађена резултатом овога
избора, није клонула духом. Ли-
берали признају конзервативцима
успјех, али они веле, да је он само
привидан. Нијесу се сиромашне
класе — тврде либерали — изјас-
ниле противу владиних предлога,
нити је тачно да финансијски про-
грам владин губи присталице у на-
роду. Поред либералног и конзер-
вативног кандидата, на овоме на-
кнадном избору био је истакнут и
кандидат радничке партије. И кан-
дидат либерала и кандидат рад-
ничке партије су заступали пред
бирачима пореску реформу влади-
ну. Оба та кандидата, међутим,
заједно су добили већи број гла-
сова од кандидата конзервативца.
То значи, да је већина бирача гла-
сала за владин предлог финансиј-
ске реформе. И за то либерали неће
овој локалној побједи да придаду
толику важност, колику јој, свака-
ко са врло мало основа, придају
конзервативци.

Политичке пошљедице од овога
избора биће: лордови ће, подста-
кнути овом побједом на даљу борбу
с либералима постати још одлуч-
нији у својој намјери, да у горњем
дому одбаце све владине предлоге
о новим порезима, али ни либерална
влада неће попустити, већ ће с новом
енергијом што прије приступити из-
вршењу неких одлучних мјера

донег дома, или можда и суспен-
довању права, да и горњи дом
може учествовати у рјешавању фи-
нансијских питања.

Одјели састанка у Ракоњију

Ново груписање европских држава.

Петроградско „Новоје Времја“ распра-
вља у дугачком уводном чланку о по-
сјети руског Цара код италијанског Кра-
ља. Ту се наглашава, како немају право
аустројске и њемачке официјозне нови-
це, када омаловажавају ту посјету, као
једино посјету из учтивости. Сада доду-
ше та посјета неће имати одмах поли-
тичких озбиљних пошљедица, али ће их
приправити. Најприје ће се Италија при-
ближити Русији на трговинском и економ-
ском пољу, уз то ће се тијешње сирја-
тељити с Француском, а онда и с Ен-
глеском, па ће се тиме створити нов
положај за Италију и према Тројном
Савезу. Интереси Италије и Русије ји-
дје, па ни на Балкану, не долазе у су-
коб. Тројни савез траје још три године,
до 1913. године. Догле се може данаш-
ња политичка ситуација промијенити и
приправити земљиште за ново груписа-
ње држава. Зближење Италије с Руси-
јом ослободило би Италију од притиска
са стране Аустро-Угарске, а зближењем
са Француском може Италија преко Фран-
цуске пружити руку Енглеској и Русији.
Том би се савезу ради својих интереса
на Средоземном Мору придружила и
Шпанолска. Тај савез зове руски лист
„Средоземским“, јер се тиче највише зе-
маља око Средоземног Мора са Балка-
ном заједно. Балкан би био онда за-
штићен против њемачких навала и по-
хода. Руски лист изриче наду, да би
се дати италијански и аустројски инте-
реси измирени, те би том савезу могла
приступити и Аустрија, ако не мисли на
освајања на Балкану, кад би се погоди-
ла с Италијом односно Трентина (јужног
Тирола). Много је сада постигнуто већ
тјме, што Италија увиђа, да јој Русија
није непријатељица, већ да може поду-
пирати талијанске интересе, без уштрба
по своје, а обје могу међусобно од са-
да након предрасуда и заблуда боље
развијати своје економске и трговинске
интересе.

„Крај Тројног Савеза!“

Тако је пред берлинским сарадником
париског „Matin“-а назвао угледни и у-
пливни берлински журналиста Макс Хар-
ден састанак у Ракоњију.

Тај састанак има — рекао је Харден
— двије стране: личну и политичку. Лич-
на је страна реванш Извољскога, који
држи, да га је прољетос Еренгал изи-
грао и који је у анексионој кампањи по-
пустио тек онда, кад је Еренгал запре-
јетио, да ће изнијети његова писма, која
се односе на балканска питања и на
анексију. Здравнице у Ракоњију, наро-
чито истицање заједнице руских и ита-
лијанских интереса, а особито оно ца-
рево облажење Аустро-Угарске на
пути у Италију: то је одговор Извољ-
скога Еренгалу.

Друго је политичка страна. Цар Ни-
кола је додуше увијеравао цара Вил-
хелма, да Русија никад неће бити у
заједници са непријатељима Њемачке,
али политика Русије се ставља уз оне,
који имају, или држе да имају друге ин-
тересе него Њемачка и Аустро-Угарска.

Дакле Италија је пријатељица и готово
савезница Француске, Енглеске и Русије
и од њих јој не пријети никаква опас-
ност. На чему онда да диже скупе бе-
деме против њих? Италија, према увје-
рењу италијанског народа, има данас
само једног непријатеља: Аустрију.

Ракоњи и Тирол су лица и наличје
новца. У резиденцији Виктора Емануела
дочекује се најопаснији противник Ау-
стрије; а Тирол има изглед земље у до-
ба мобилизације. Читава земља је ар-
сенал. — Наравно, Талијани немају ин-
тереса да раскину сада Тројни Савез,
јер то би значило неизбјежан рат. Али
какав је то савез, који нема друге сврхе
него спријечити савезнике да се не по-
кољу?

Тројни Савез је, по ријечима Бизмар-
ковим, требао осигурати три силе од
навале Француске и Русије. За Италију
та обасност више не постоји. Њој при-
јети опасност само од Аустрије. „Итали-
јани — рекао је Харден — држе, да могу
бити и без нас. Дакле, престанимо им
досађивати са нашим пријатељством. Ње-
мачки канцелар, кад већ није прије рус-
ког Цара дочекан у Риму добродош-
љом, могао би увидјети, да постоје Ра-
коњија није повољна сезона за путовање
у политичким пословима.

Вријеме Тројног Савеза је прошло.

Пишон о састанку.

Француски министар спољних послова
Пишон, дао је у „Тану“ неколике изјаве
о мирном значају састанка владара у Ра-
коњију. Оно што је он казао, скоро
се од ријечи до ријечи слаже с оним што
је рекао био Извољски представницима
штампе у Ракоњију. Пишон је казао:
„Моји утисци тога састанка у сваком су
погледу изврени. Цар је био очаран сво-
јим бављењем у Италији, а Извољски ми
је саопштио, колико је био задовољан
својим разговорима са Титонијем. Несум-
њиво је, да ће тај састанак владара
као и договори њихових министара, на
којима се показала потпуна сагласност
обје државе у прилог одржања status-a
quo на Истоку, представљати једно ново
јемство за европски мир. Што се нас
тиче, и ми смо присталице те политике,
која је драга срцу свих народа и може-
мо се само радувати резултатима ца-
ревог путовања. Они одговарају жељама,
које ми гајимо и напорима које чинимо,
да се дође до сагласности међу владама,
којима је циљ, да се међу државама од-
ржи равнотежа снага и да се отклоне
узроци сукобима, који би могли потећи
из супротних честољубивих тежња. По-
што су сада све силе једновремено про-
кламовале своју оданост миру и саоп-
штиле своју одлуку, да на Истоку неће
тражити никаквих територијалних кори-
сти, то се ми једна од великих сила не
може сматрати повријеђеном оним, што
је било у Ракоњију, гдје представници
Русије и Италије вијесу ишта друго ра-
дрили до то, што су се осјећали инспи-
рисани ријечу, коју сам ја једном при-
ликом употребио, „европским патриотиз-
мом.“

Извољски о положају на Балкану.

Заступник листа „Борнале д'Италија“
имао је један разговор с руским минист-
ром спољних послова Извољским. Ми-
нистар је изјавио, да Русија и Италија
имају иста схватања о положају балкан-
ских народа и да њихова заједничка ак-
ција, с обзиром на општу потребу мира,
нигдје не изазива негодовање.

На примједбу да је један дио њемачке
и аустројске штампе пропратио тај са-
станак ријечима горког негодовања, одго-
ворио је Извољски: Заиста, али штампа
која представља одјек владиних мисли,
схватила је тај састанак без икаквих
предрасуда. На њему није покретано пи-
тање о промјени садањег положаја у
Европи, већ о његовом утврђивању у
интересу свију. Извољски је саопштио
другим кабинетима, да је пријатељство
Русије и Италије у толико драгоцијеније,
што је Италија снажна велока сила, која
је вјерна својим савезницима. На крају је
обећао министар, да ће у Думи дати по-
зитивне изјаве о састанку у Ракоњи-
ју.

Гласови у енглеској штампи.

„Морнинг Пост“ примјеђује поводом
састанка у Ракоњију, да ће раширење
моћи Италије, које је пошљедице спора-
зума са Русијом с једне стране још већма
везати Италију везом сопствених инте-
реса за Тројни Савез, а с друге стране
да ће јој повећати важност према оста-
лим силама Тројнога Савеза. А то значи
смањивање преваге Њемачке у Тројноме
Савезу.

„Стандард“ налази, да Италија тим
састанком изјесно није показала своју
тежњу, да се оцијени од Тројнога Савеза,
јер Тројни Савез никад није сузбијао по-
литику, да се савезним државама остави
брига о развијању њихове сопствене по-
литичке будућности. Треба дати мјеста
гледшту, да два Тројна Савеза не мо-
рају стојати у узајамном непријатељству,

да се чак може десити да једна иста држава буде у исто вријеме у оба та савеза.

„Дељи Кроникл“, пише да би здравнице руског Цара и италијанског Краља као и добар споразум постигнут међу њиховим министрима, могли са задовољством поздравити сви пријатељи европског мира.

Побуна у Грчкој

О побуни грчког морнарског официра Типалдоса, о којој смо већ јавили, саопштавају ове појединости. Типалдос, који је само морнарски поручник, поставила је влада заповједником над одељењем морнарице. Прошле сриједи у вече сазвао је Типалдос неколико морнарских официра у арсенал у Саламину на тајно сајетовање. Ту су сви потписали један проглас, у коме Типалдос објављује револуцију. Типалдос им је још рекао, да ће револуција почети сјутра дан у 8 сати изјутра. Узео је у службу 4 стотине МаѢедонаца, те их са официрима пошле да заузму острво Лере, где су топови за ратне бродове. Он сам пак на једном убојном броду оде на острво Саламину. Типалдос је осим убојног брода „Канариса“ располагао са пет торпедњака и 3 разорача торпеда.

Типалдос је око једног сата ноћу отишао потпуковнику Зорбас, где су били на окупу чланови војничке лиге и измјешу осталога захтијевао, да се садања влада саргне, а у новој влади он да буде министар морине. Лига је тај захтев одбила, на што се Типалдос увријеђен удаљио. Сјутра дан око 11 сати прије подне извјестио је Типалдос заповједника над арсеналом, да ће он заузети арсенал, што је и учинио не наишаваши на икакав отпор. У пегак био је Типалдос са својима код арсенала и у арсеналу опкољен са сува и с мора. Типалдос је први отворио паљбу на адмиралски брод „Псару“, на што је овај одговорио. Пуцало се из топова и пушака. Нарочито је пушчана паљба била жива.

Извјештаја о појединосима борбе нема још, а тако исто не зна се ни колико има погинулих и рањених. Најновији гласови јављају тек толико, да је побуна угушена. Побуњеници су се предали. Осам официра је ухапшено и предано ратном суду. Побуњеницима на разорачу торпеда „Велосу“ пошло је за руком, да се пробацију и отиловили су некуда. Једна торпедњака је оштећена. Типалдос је са неколико другова утекао.

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Руска Царица италијанској Краљици. „Perseveranza“ јавља ово: Руски Цар Никола II., чим се састао са италијанском Краљицом Јеленом, предао јој је дар од руске Царице. Тај дар је ванредно обрадовао италијанску Краљицу. Био је то бисером окаиѢен дневник Краљице Јелене из времена њеног боравака на петроградском царском Двору. Кад се вратила у Црну Гору, оставила је ондје тај дневник, а сад га јој је руска Царица вратила уз овај приказ: „Врлине и племенито ср-

це Краљице Јелене највјешти су дар, којим је Италијанце обрадовао Краљ Виктор Емануел III.“

Катедра српског језика и књижевности у италијанском свеучилишту. Миодраг Ристић, професор из Биограда, који је прије године од сената свеучилишта у Риму позван, да као лектор заузме ондје новоустановљену катедру за српски језик и књижевност, отпутовао је ових дана на то своје ново одређење.

Есперанто. Проблем за увођење есперанта као једног међународног језика, оправдавају есперантите овим разлозима: „Ако је свијет до нашега доба био без међународног језика, може се сада рећи да то више неће бити. Брзина саобраћаја је све већа, међународни је живот сваки даном све јачи; разноликост језика, неспособна да га спријечи, чини му огромне сметње на штету људске цивилизације. Како да се помогнемо у тој невољи! Очеvidно не тиме, што бисмо уништили живе језике, па их замијенили једним јединим језиком, већ да имамо један заједнички помоћни језик, намијењен да служи за односе међу особама различитих матерњих језика.“

Кад се проблем тако постави, може се добити више рјешења.

1) *Да се усвоји један од живих језика.* И да не говоримо што су они неправилни, довољно је, да се промисли на преминућство, што би га једним ударом задобио народ, чии би се језик изабрао; он би поплавио свијет својим журналима, својим трговачким проспектима, и својом литературом, и наметнуо би мало по мало другим народима и свој карактер и свој начин мишљења. Ни један од народа што се боре за свјетску превласт, не би са разлогом пристао да се једном од њих да ова надмоћност.

2) *Да се изbere који од мртвих језика.* Зар латински није био дуго међународни језик? Али он кинти изузетцима, неправилностима; врло мало оних што су га учили годинама, могу да га пишу правилно, још мање да говоре. Требало би да се он потпуно преради, па да се може прилагодити модерним потребама; неки су предлагали да га упросте, подмлађујући га, али га потпуно унаказе, па ипак остане одвише тежак.

3) *Да се склопи вјештачки језик,* који би, по великом филологу Максy Милеру био савршенији, правилнији и лакши за учење, него ма који други језик. Неке се особе не смију да зауставе на овоме рјешењу; никад, кажу они, неће сви народи подједнако изговарати овај језик, неће се, дакле, моћи споразумијевати. Ова примједба није основана, чак и да јест, међународном би језику остала област писмених саопштења довољна, да оправда његово усвајање; али је хиљадама пута констатовано, да се на есперанту споразумијевају веома лако људи различитих матерњих језика, што најбоље доказују четири велика досадашња конгреса есперантиста.

Друга је примједба, да неће моћи да постоји јединство у језику; сваки ће га народ мијењати, уводиће своје идиотизме, те ће се језик подијелити у дијалекте.

ваном свијету против овакве школе, која развија само умну интелектуалну страну човјечијег бића, јер она не развија најбољу човјечију алатку, занемарује ју и оставља да закржља. Кад о овоме говоримо, ми помишљамо не само на умјешну и окретну руку, већ и на чврсту и јаку мишицу, на коју би се могао ослоњити Књаз и ОтаѢбина.

Противници ручног рада веле, да се окретност руке може задобити писањем и цртањем. То су два предмета, који сасвим у другом правцу развијају руку. За ученика је свеједно, хоће ли написати овако слово или ће нацртати онаку слику. Он не осјећа потребу за бољим писањем и љепшим цртањем, јер нема идеја. Друкчије је с ручним радом. Овдје се развијају код ученика интереси и стваралачка моћ; настава је без ријечи, не тражи се да се много говори, да се много упућује ријечима, већ се очигледно показује, шта има да се начини. Ако се хоће потпуна умјешност народа, школом се не постиже, већ су за то стручне школе. А исто тако цртањем и писањем не постиже се потпуна умјешност, јер су вјешке сувише ограничене. Писаљка, та прва алатка, покреће се по равним површинама и при роковању се рука и на грађу наслана, а о напрезању и снази не може бити говора. Сасвим је друкчије код роковања с пожем, чекићем и тестером. Овдје се задобија и окретност и снажење.

Нека нам за ово, о важности и вјешби руке, послуже ријечи професора Маршана, које је изговорио на I. информационом курсу у Лајпцигу. Он каже: „Код свих сисара има основа, да је рука постојала, да су поједини дијелови закржљали код неких, те се претворили у копите или се развијали, те се претворили

Заборавља се улога, за коју је међународни језик позван, да је игра; он ће бити за свакога *стран језик* и као такав свако ће га говорити брижљиво, он ће се више употребљавати писмено, но усмено; а писмена употреба чува и утврђује језик.

Међународни језик не треба да се измисли; он постоји у латентном стању у свима европским језицима тиме, што су они заједничког поријекла и припадају истој цивилизацији“.

„**Цариградски Гласник.**“ Српски лист „Цариградски Гласник“ након 15 година свога излажења престао је излазити због техничких тешкоћа које власништво помиње у својој изјави, са напоменом, да се није одрекло свога права, да, на основу дозволе, коју има од Порте за излажење, покрене поновно свој лист, кад се те техничке сметње уклоне.

Споразум југословенских позоришта. Управа биоградског Народног Позоришта узела је иницијативу, да с осталим југословенским позориштима у Софији, Загребу и Љубљани склопи један споразум, по коме би се дотична позоришта узајамно обавјештавала не само о репертоару, као до сада, већ и о другим позоришним приликама. У тим би се извјештајима налазили подробни подаци о игри глумаца, о комадима који се представљају, о приходима и расходима и др. Ово узајамно обавјештење послужиће како за студију југословенских позоришних прилика, тако и за развјатак југословенске позоришне умјетности.

Пренос мајор-Мишиних костију. У Биограду се образовао одбор, који ће настојати око тога, да се земни остаци великога добротвора српске просвјете, мајор Мише Анастасијевића, пренесу из туђине у Биоград. Мајор Миша је године 1863. Великој Школи даровао своју палату. Умро је и сахрањен је у Букурешту прије 24 године.

Примили смо на приказ ове књиге: **Међународно-правни биланс у пошљедној балканској кризи.** Под тим насловом написао је проф. Гига Гершић књигу, у којој је изнесен критички преглед и резиме поступних фаза и цијеле дискусије у Босанско-херцеговачком питању с погледом на српско питање у опште, и то с гледишта међународног права. А мото је овоме дјелу: „Inter arma silent leges“ (док звечи оружје, закони ћуте).

У предговору ове књиге писац између осталог каже: „У самоте почетку свом овај је рад био намијењен томе, да се као пледоај за нашу ствар јави пред сам састајак међународне конференције, у коју се доста дуго вјеровало. Кад је после дугога нагањања и преговарања одједанпут свршена криза — простом измјеном нога, и престао говор о конференцији, онда је и овај рад, чии су први табаци већ били штампани, изгубио своју првобитну намјену и своје актуелно значење и морао тако рећи у самој половини својој да се метаморфозира у један ретроспективни преглед, који може као наслаган материјал, имати ипак неку историску, а у случају могућег „поно-

у прсте — руку, која умије да хвата. Даље, код мајмуна, тих праотаца човјечијих, ми налазимо, да је палац ближе прстију. А што даље од тог примитивног доба, што је већи развој човјечији, — то је и палац све даљи од осталих прстију. Што је један народ културнији и што је већа техника његова, то је и цијела шака развијенија а палац све удаљенији од осталих прстију“.

Примјера ради он узима руку принцезе кинеске, која ништа не ради, која се брине за уљепшавање свога лица и за уживање, и упоређује са руком једног њемачког радника, који ради најфиније ковачке послове. Она прва рука малена је, скоро као у дјетета а палац је ближи осталим прстима; он није у стању да потпомаже брзо и умјешно остале прсте приликом прихватања, те је и рука неокретна. Код друге руке палац је далеко одвојен од осталих прстију; рука је окретнија с тога, што палац лако и брзо може да потпомаже умјешност или хватање осталих својих другова. Умјешност, дакле, не долази с рођењем као нашљедна, већ се дугом вјешком развијају поједини дијелови органа човјечијих, те се оспособе за умјешност. Чија рука није вјешбана, та неће имати никакве довитљивости — умјешности. Ми треба добро да промислимо о овом историјском развоју човјечије руке, који професор Маршан износи и да се обазremo на данашњицу, па ћемо онда видјети са ужасом, да наши противници желе, да се ученичка рука не развија, већ да у мањим радовима остане исто онаква, као у напријед поменутом кинеске принцезе. У корист овога Етелберг, чувени аустријанац и директор занатлијских школа вели ову: „Данашњи радник и занатлија посјетиоци су нове школе. Они много уче и

вљења парнице“ баш и актуелну вредност“.

Нема сумње да ће ова књига, с обзиром на њену важност, свакога писменог Србина интересовати, тим прије што је написана с гледишта међународног права, а и само име пишево довољна јој је препорука. Књигу је издао Управни Одбор Српског правничког друштва у Биограду, а цијена јој је 2 динара.

Милан Д. Несторовић: „Пролетерке.“ — Биоград 1909., цијена 50 пара. То је збирка глатких и тенких стихова једнога до сржи увријеђенога срца и једне младе напашене душе. У њима нема ни јаче пластике, ни дубље емоције; али нема ни извјештачених израза, ни отужних елелија.

Неколико искрених исповијести једне многопатне класе нашег друштвеног система, то су главни мотиви ове књижице, која на читаоца оставља дубоки упечаткак туге и сажаљења.

Онај и сувише ласкави предговор не чини писцу особиту част, јер овакве pjesме које могу занимати само једну друштвену класу, не заслужују нарочито коментара, тим мање, што им је писац почетник у потпуном смислу ријечи.

Како треба гајити духан у Црној Гори. Написао Мило М. Вујовић и издао као прву књигу од њега и обл. економиа И. Калуђеровића покренуте „Земљорадничке Библиотеке.“ Цијена 50 пара.

„**Љетопис Матице Српске.**“ Година LXXXV. Књига 259. Свебка VII. за годину 1909. У Новом Саду. Издање Матице Српске. 1909.

„**Пошљедице домаћег васпитања.**“ У два дијела. Написала Даринка Буха рођ. Костијева. Први дио. У Новом Саду. Издање Матице Српске. 1909. Ова је књига из *Књига за народ*, што их издаје Матица Српска из задужбине Петра Коњевића. По реду је ово 131. свеска Коњевићеве задужбине.

Бесједе и ријечи. Свеска четврта. У Нишу. Нова акционерска штампарија. Закушци Павловић и Стефановић. 1909. год. — Пресвећени владика нишки Г. Никанор, почасни члан Српске Академије Наука, штампано је у овој свесци своје бесједе и ријечи, штампане у пригодним приликама. Ово је XIX. књига владиних књижевних дјела.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Дан Св. Петра Цетињског. На Лучи дан, када црногорска црква слави дан Св. Петра Цетињског, у манастирској цркви била је архијерејска служба, којој су присуствовали Њ. Краљ. В. Княгиња Милена и Њ. Њ. В. В. Књагиње Ксенија и Вјера. Како је било лијепо врнеме, било је мноштво народа не само са Цетиња него и из околине, који је читав дан приступао отвореноме светитељском Ђивоту.

Министарске вјести. Г. Др. С. Дрљевић, министар правде и заст. министра просвјете, бавио се неколико дана служ-

изображавају се, али је њихово техничко васпитање непотпуно и сасвим неограњено. Укратко речено, наши радници знаду релативно врло много а умију релативно врло мало. Они говоре кад треба врло добро, али мало раде. Отуда општа тужба на њих. Наши занатлије не разумију свој занат, наши занатлије предају!“

Обзирући се на ово што и за једну културну државу говоре њени синови, ми морамо уложити труда, да дамо својим ученицима основе умјења у дјечијем добу, у добу кад она то могу да примачу, да схватају и да користе себи, ако се томе позиву одаду; или да та умјешност продере у масу и у саму интелигенцију много јаче, те да се цијени и покрећу и други на рад.

Ручним радом упоредо са цртањем изолтрава се и *вид.* Он ствара очигледност; учи дјете да посматра и даје му прилику да добија своја сопствена искуства. Педагогија има највише да благодари Песталоцију за његово тражење да настава буде очигледна, и да дјеча све посматрају и све виде, о чему хоће да говоре и што хоће да знају. Тако важно начело још нико није покушао да обори, али модерна педагогија иде из корака у корак да што прије стигне у реоне вербализма. Много пута видимо, да се цијелокупна очигледно предавање састоји из говора о предмету, на коме се никакав опит не чини; а често пута, мјесто истинског предмета, који је најлакше показати ученику, показује се слика, те се даје ученику представа о слици а не о правом предмету. „Ако су мисли Песталоцијеве одиста крв и месо постале, ми не смииемо из дана у дан да са ужасом гледамо, како мало ученици његове мисли употребљавају, а у на-

беним послом у Подгорици, одакле се синоћ повратио.

Личне вијести. Начелник министарства финансија, г. Милоје Ж. Јовановић, који је био на кратком одсуству у иностранству, вратио се у прошли четвртак на Цетиње и напустио своју дужност, да опорављеног здравља новом снагом уз стару енергију настави тежки али патриотски рад на препорођају црногорских финансија.

Положила испит. Госпођица Анђелија Шошићева, привремена учитељица из Андријевице, положила је испит за сталну учитељицу по „Правилима о полагању учитељског испита за оне, који нијесу редовно свршили прописане школе“, а на основу чл. 35., 41. и 78. Закона о народ. школама.

„Његош“ Прво Црквено-Пјевачко Друштво „Његош“ прославило је у прошлу недељу своје крсно име, Св. Петра Цетињског. После свете литургије у манастирској цркви, за вријеме које су складним појаном одговарали чланови „Његоша“, дошли су на друштвену славу у салу овд. мушке основне школе, гдје је било извршено сјечење колача, сви наши министри и великодостојници и многобројни пријатељи овог младог друштва, и били су од друштвених чланова најљубазније дочекани и богато угошћени. Министар председник г. Др. Томановић наздравео је лијеним ријечима друштво, а затим је председник друштва г. проф. П. Вучковић, подигао здравице Њ. Кр. В. Књазу Господару и друштвеном Покровитељу Њ. В. Књазу Петру, које су здравице од присутних праћене бурним клицањем: „Живјели!“

Уочи свог крсног имена, друштво „Његош“ је било приредило свечану забаву у Зетском Дому, која је у свему испала на опште задовољство и трајала до касно у ноћ.

Из Цетињског Радничког Друштва. Управа Друштва, констатијући на својој сједници од 20. ов. м., да се ставља у изглед добра могућност за установљење и стварање сталног позоришта на Цетињу из средине друштвених чланова дилетаната ријешила је, да се досадање „Дилетантско Одјељење Цетињског Радничког Друштва“ назове **Народно Позориште Цетињског Радничког Друштва**, које ће се као такво посјетницима представити први пут уочи Митровца-дне, 25. ов. мј., с комадом „Слободарка“, драмом у 5 чинова од М. Ђорђевића — Призренца, а уз судјеловање друштвеног Тамбурашког Збора с посве новим програмом.

Управа је ангажовала као активне чланове и инструкторе дилетаната двије искусне глумачке снаге, чијом би се сарадњом горња мисао остварила и била почетак оснивању Црногорског Народног Позоришта, које ће као културна тековина подмиривати потребу позоришта не само Престонице, но и цијеле земље.

За члана добротвора друштвеног с одређеним улогом од 100 њерпера уписала се је г-ђа **Милица В. Иванишевић**, удовица угледног грађанина покојног Вида Иванишевића, овд. трговца, такође добротвора друштвеног. И пок. Виду и г-ђи

Милици вазда су били на срцу интереси и напредак овога друштва, те је Управа друштва на сједници од 20. ов. мј. пријем перп. 100 на име улога г-ђе Милице пропријела с ускликом „Хвала јој!“

Рачун прилога. Радо прихваћена мисао неколицине пријатеља Цетињског Радничког Друштва, да се добровољним прилозима набаве друштвеном Тамбурашком Збору *нови инструменти*, нашла је топлог одзива и у грађанству, те је скупљање и намјена прилога проширена — на жељу и молбу тамбураша — и на набавку *једнаких блуза* тамбурашима призабавама и представама, као и на набавку *нових летурина* за ноте, и за све три набавке скупљено је *перпера 586 и 50 п.*, од које су суме *Њ. Њ. Кр. А. Бакић, Ђои Кола, М. Ђукановић, Др. С. Дрљевић и Марко М. Поповић, чин. из Подгорице;* *Милан Сибинкић* перп. 8; *Ђо Ђеру.* 7: *Љубомир Тамичић, Митар Ј. Почек, Нико М. Хајдуковић, предузимач из Цариграда, и два младића (у заједници); Ђо Ђеру.* 6: *Ђоко Бег, Јоко С. Иванишевић, Васо Вујић, Ђорђе Ђорђевић;* *Ђо Ђеру.* 5: *Перо Лазаревић, Величко Томовић, Благо Братичевић, Јелесије Госпић, Милица В. Иванишевић, Марко Гвозденовић, Нико Дрецул, Радован Дожић, Ђорђе И. Мартиновић, Мило Р. Иванишевић, К. П. Пламенац, М. Л. Социна, Стојан Ђурђевић, Машо С. Мартиновић, Гега Горакуча, Крсто Бастаћ, Симо Горакуча и Јово Косић;* *Ђо Ђеру.* 4: *Љубо П. Тановић, Илија П. Тановић, Васо Јовановић и Петар Е. Поповић;* *Ђо Ђеру.* 3: *Душан Милошевић, Филип Вукчевић, Филип Вукмировић, Ристо Биљановић, Миласав М. Дедовић, Божо Чакић, Јован Почек, Јован Радифковић, М. Мијатовић, Обухарска Задруга, Ристо Поповић, Ј. Кешељевић, Н. Иванишевић, команд. М. Вукотић, Алекса Маркуш, Божо С. Мартиновић, Илија Бастаћ, Јоко Деља и Петар А. Поповић; Томо Вујовић* перп. 2 и 50 п.; *Ђо Ђеру.* 2: *Ђорђе Јањалија, Илија — Милан Катински, Марко Ј. Вујовић, Ш. Почек, Мил. Конгић, М. М. Вујисич, Петар Судар, Васо Г. Вулић, Милан Чолић, А. Андрић, Ф. Јерговић, Ђ. К. Лучић, Перо Ј. Почек, Милош Шошкић, Петар Касом и Гег Тома;* *Ђо Ђеру.* 1: *Филип Лоничић и Душан Милић.*

Ђирићево позориште. Позоришно друштво П. В. Ђирића, које је овдје дуже времена давало представе, завршило је у прошли уторник свој рад и отпутовало у Котор.

Вријеме. Погонњих дана настало је кишовито вријеме а синоћ је почео промицати и снијег. Данас је опет освануо лијеп сунчани дан, али вријеме је прилично захладило.

Изузетак од овога чини језична настава. У њој не може бити довољно очигледности, али ће она бити допуњена посматрањем и искуством; практичним занимањем дух ће се помоћи у граматичкој настави. Јасан поглед, отворено мишљење, ведро душа или отворен дух бива у радионици, те ће бити наставнику добро дошло, да таквим ученицима, са таквим погледом и духом, предају и друге наставне предмете. Практично занимање не штети умно настави, већ помаже. Изгубљено вријеме у радионици напонајује се свјежином и окретношћу, која исто тако утиче на ученике као и свјежа вода на уморног путника. Може се приговорити, да школа неће моћи свој извешени задатак постићи, ако у њој буде школских радионица. Напротив ми тврдимо: ко душевни живот хоће да потпомаже и развија, мора почети са образовањем мишљења, које се опет постиже само рационалним посматрањем. Мишљење је носиоц државног живота, кула свих наших искустава, а занемари ли га, значи упропаштавати душевни живот.

3. Утицај ручног рада на душевни живот.

У колико ручни рад утиче на дух ученика могло би се много говорити, али ћемо ми изнијети само његове главне заслуге за умни развитац. Дјетету прије рада тјелеснога свагда претходи умни рад. Оно мора прво да смисли шта ће да уради, јер се ручни рад не ради онакве „од ока“ већ с планом и предрачуном. Дјетету се да материјал и каже му се шта ће од истога да начини, и оно сад *смисла*, па пошто смисли, онда тек приступна раду. Овдје се дакле, на првом мјесту *развија ум*. Овдје се *почиње* мислити. Наша школа досада није потпуно

ТЕЛЕГРАМИ

Атина, 20. октобра. Министар председник Мавромихалис изјавио је у камари, да је потоња побуна у току неколико сахати угушена, благодарећи одличном држању сувоземне војске и морнарице. Та жалосна афера предата је суду, који се сада бави ишљењем криваца.

Биоград, 21. октобра. Са званичне се стране изјављује, да на надлежном мјесту ништа није познато о званичним посјетама Краља Фердинанда код Краља Петра у Биограду и престолонашљедника Краљевића Александра у Еуксинаграду.

Атина, 22. октобра. Официр морнарице Типалдос, зачетник скорашне побуне, затворен је са својим другом Димулисом и још са два официра, који су били обучени у грађанско одијело. Затварању нијесу се противили. Типалдос ће бити суђен једино за политички злочин, за које је искључена смртна казна.

Цариград, 23. октобра. Чује се, да Porta намјерава предузети нужне мјере на граници грчкој, како би спријечила прелазак грчких чета. Тако исто говори се, да је турска флота у Дарданелима спремна, да се одмах одазове свакој наредби.

Цариград, 24. октобра. Синоћ је министарски савјет држао сједницу, у којој се је, како се чује, вијећало о појачању турске флоте ушљед тога, што је Грчка купила једну крстарицу.

Званични огласи СТЈЕЧАЈ

Тражи се секундарни лекар при болници „Данило I.“ на Цетињу са годишњом платом од 3000 перпера (три хиљаде перпера) и са станом, огријевој, освјетљењем и послугом у истој болници.

Молитељ мора познавати српски језик; мора бити оспособљен за доктора цјелокупног лекарства на једном од признатих европских универзитета.

Молбе морају бити упућене Санитетском Одјељењу Министарства унутрашњих дјела, снабђевене потребним исправама.

Молитељ може добити подробнија обавјештења од Санитетског Одјељења.

Број 1220. из Санитетског Одјељења Министарства Унутрашњих Дјела. 18. септембра 1909 год., Цетиње. 4,6

задовољавала овај захтјев. Дијете је почињало учење мишљења са голим формулама и правилима, и мјесто да је мишљење *развијано*, оно је убијано, затупљивано. И оно, што је дјетету дала сама природа да се учи дислити, школа му је то угушавала. Дјеца познају чулни свијет, и сад, откуд може код њих да се развија мишљење кад им се прича о некој прошлости, а о будућности ни појма немају. Дјеца се на *аистрактно* мишљење поступно *навикавају* и то се врши, кад дјеца мисле најприје о ономе што виде и раде, па тек поступно и доцније, упоређењем онога што знају, могу замислити и оно што не виде. Ово је и главни и највећи значај ручног рада за правилан развитац умни, јер се само у ручном раду помоћу мишљења долази до резултата и изводе вјежбе. Дијете у радионици ради прво *умом*, па онда *руком*. Ум заповиједа а рука извршује. Овдје се, дакле, врше *два њосла* у једно вријеме. Дијете и мисли и ради једновремено.

„У школи ради ум за руке, а овдје руке за ум“ — вели Русо.

Поред овога ручни рад благотворно утиче и на умну закржљалост. Дјеца, која су закржљала у апстрактним појмовима, обично се одликују конкретним. Ручни рад је једини, који и овакве сигурно одводи од конкретности апстракцији, те ти „закржљали умници“ често постану добри, — поправе се.

Ручни рад потпомаже душевно здравље и тим, што дијете у радионици добија много *стварних, нових њрестава*. Овдје се изучава природа у природи. Дијете је у школи учило о троуглу, кругу, паралелограму, кошки и др., а ни појма о њима није имало. Ручни рад га доводи у положај, да те предмете само гради и

СТЈЕЧАЈ

Тражи се лекар за физикуса на Ријечи Црнојевића са годишњом платом од 3600 перпера (три хиљаде шест стотина).

На Ријечи биће му стално мјесто, а ићи ће нежељно и на Вир-Пазар, за које ће добити особиту дневницу.

Љекар ће бити дужан држати ручну апотеку, јер нема јаван и мораће на позив ићи по округу, колико по званичном, толико по приватном послу, за које ће му се исплаћивати награда по „Санитетском Зборнику“.

Молитељ мора познавати српски језик; мора бити оспособљен за доктора цјелокупног лекарства на једном од признатих европских универзитета.

Молбе морају бити упућене Санитетском Одјељењу Министарства унутрашњих дјела, и снабђевене потребним исправама.

Молитељ може добити подробнија обавјештања од Санитетског Одјељења.

Број 1220. Из Санитетског Одјељења Министарства Унутрашњих Дјела. 18. септембра 1909 год., Цетиње. 4,6

НА ЗНАЊЕ

Многи Књажевски поданици, који се у иностранству баве, кад остану ма на којој начин без пасоша, или кад оване изађе рок, обраћају се Књ. Министарству Иностранних Дјела или Књ. Легацији у Цариграду с молбом, да им се издаду нови пасоши, или обично саопштавају своје адресе тако нетачно, да им се пасоши не могу послати, или кад им се пошљу на адресе, које су нејасно означили, писма се враћају натраг.

Услед тога овим се обраћа пажња свијема Црногорским поданицима, који су у иностранству, да нове пасоше имају тражити преко Књ. Консулата у мјестима гдје ових има, гдје их нема нека се обраде Књ. Министарству Иностранних Дјела преко Царско Руских Консулата, а гдје ових нема, онда преко дотичних мјесних политичких или општинских власти.

Књ. Легацији у Цариграду имају се обраћати само они Књ. поданици за тражење пасоша, који у Турској Империји живе, а сви остали имају своја тражења гореозначеним путем Министарству Иностранних Дјела.

К броју 4915. 1908 г. Из канцеларије Књ. Министарства Иностранних Дјела. 9. септембра 1909 год. на Цетињу. 7,10

ОГЛАС

Живко Пеков Ђуровић из Косића у Бјелопавлићима, који је назад 6 година отишао на зараду у Крањску, а одатле и у Беч, престао се послје године дана јавлати својој породици, те се с тога учтиво моли сваки онај, који би што о поменутом знао, да неодложно извјести ово Министарство.

№ 1926. Из канцеларије Књ. Министарства Иностранних Дјела, 8. октобра 1909 год. на Цетињу. 2,3

стави се те мисли заборављају“ — вели Др Геце. — Веома је чудновато, како образована младеж врло мало посматра.

У овом обучавању — по мом мишљењу — могу да се изведу четири формална ступња:

- а) поука помоћу ријечи;
- б) „слике“;
- в) „истинских предмета“;
- г) практично занимање са њима.

Веома је појмљиво, да овај пошљедњи има највише дражи за наше ученике, те с тога и хоћемо да задовољимо овом наставом наше ученике.

Ручни рад без посматрања и очигледности немогућан је. При њему се олакајасно, да ли је ученик ово или оно видио, а што види он сравњује и коригира. Ученик, који ради тестером и чекићем, не посматра, већ одмах само мисли од оног тренутка, чим узме алатку у руку. Непажљив ученик у руч. раду није ништа у стању да уради. Сваки се може на себи увјерити, да се ни клинчић не може укуцати без пажње. Ми дакле, при ручном раду изводио очигледност са искуством, које је нераздвојно при раду. Ручни рад није, дакле, настава у ријечи, већ у дјелу — раду. А да и знање — умјење без искуства не вриједи ништа, нека нам послужи и сам универзитет, у коме мјесто учења ријечима, постоје лабораторије, кабинети и семинари, да се у њима практично вјежбају будући наставници средњих и стручних школа. — Ово је доказ, да ни одрасла дјеца, да ни они, који су већ родитељи, који су већ васпитачи, не могу ништа да науче без искуства, без практичног рада. Сигурно је, дакле, да ручни рад има преимућство у овоме, те с тога важи као помоћ у настави и очигледности.

да добије стварне представе о њима. — И онако се на наше школе виче да развијају механизам, а ручни рад нам, као противницима механизма, даје најбоље средство, да га се ослободимо и да га истјерамо из школе. Очигледност је, дакле, овдје највише заступљена, те ће и умни развитац бити јачи и правилнији. Дијете тек у радионици види што су сантиметри и милиметри.

Ручни рад чини услугу умном развитуку, што је и код тјелесног рада напоменуто. Он врши равнотежу између душе и тијела, између покретних о осјећајних живаца. Дужи умни рад је бескористан, осјећајни живци су заморени а тако је и са тјелесним. Ручни рад одводи ону нагомилану крв из мозга, јер иде у руке и друге дијелове и обратно. Послје тјелесног рада покретни живци се одмарају, а раде осјећајни. Једни друге допуњају. Ово је та мађијска моћ ручног рада, коју ниједан предмет у оволикој мјери нема. Нећу претјерати ако кажем, да би се најбоље развио ум и тијело, кад би дјеца наизмјенично радила по један час у радионици а по један у школи. Ово је требало у Шведској и резултати су били одлични. Један научник вели овако: „Дух добива утиске с поља, у облику осјећаја и одговара њима *покретима*“. Добивањем духовних утисака ствара се *знање*; самосталним одговарањем на њих *умјење*. Између суме знања и умјења треба да постоји код сваке индивидуе нека равнотежа и богаћење у знању, треба да се често замјењује са примјеном и умјењу. Непримијењено знање притискује човјека и тражи одушке... Зато треба у настави тежити *поједнако* за знањем и умјењем.

(Наставиће се.)

СТЈЕЧАЈ

На основу ријешенја г. Министра Унутрашњих Дјела од 19. тек. мј. број 7664. — тражи се лекар за Област Морачко-Васојевићку са сједиштем у Колашину са годишњом платом од 3600 (три хиљаде и шест стотина) перпера, додатком од 500 (пет стотина) перпера и за издржавање коња 720 перпера.

Љекар ће бити дужан држати ручну апотеку и мораће не позив ићи по округу — колико по значајним толико по приватном послу, за које ће му се исплаћивати награда по „Санитетском Зборнику“.

Молигел мора познавати Српски Језик; мора бити способан за доктора цјелокупног лекарства на једном од признајих европских универзитета.

Молбе имају бити упућене Санитетском Одјељењу Министарства Унутрашњих Дјела и снабдјевене потребним истравама.

Подробнија обавјештења могу се добити у канцеларији овога Одјељења.

Број 1338. Из канцеларије Санитетског Одјељења Министарства Унутрашњих Дјела, 20. октобра 1909 год., Цетиње. 1,6

ОГЛАС

Вукајло Тодоров Дашић из Шекулара јавио се последњи пут својој фамилији из Њу-Јорка 1906 г., а како се од тада ништа о њему не зна, то се моли свако оно лице, које би што о поменутом знало, да што прије извјести ово Министарство.

Бр. 1996. Из канцеларије Књ. Министарства Иностранних Дјела, 21. октобра 1909., на Цетињу. 1,3

ОГЛАС

Ђуро М. Вукчевић с Цетиња пошљедњи пут јавио се својој породици назад двије године из Истрије мјеста Ичићи, гдје је био у служби код Д-р Пелда, а како се послје тога није ништа могло о њему дознати, то се моли сваки који би што о поменутом знао, да што прије о томе јави овом Министарству.

Бр. 1170. Из канцеларије Књ. Министарства Иностранних Дјела, 21. октобра 1909 год., на Цетињу. 1,3

ШКОЛА

ЗА

Финансијске и административне чиновнике

Извјештава своје ученике како редовне тако и ванредне, да репродукована предавања из свих предмета, који се у истој школи предају, могу добити код г. **Петра Петровића** књиговође министарства финансија.

К Бр. 127. Из канцеларије управе школе за финансијске и административне чиновнике, 23. октобра 1909. Цетиње. 1,5

Службени огласи

СУДСКИ ПОЗИВ

У смислу данашњег ријешенја овога суда, број и ознака доњи, овим се позива **Ђуро Кр. Николић**, родом из Лимљана у Црној Гори, а сада непознатог пребивања, осумњичени за крађу једног сата Перу И. Божовићу, из Лимљана, да на дан 11. децембра текуће године у 8 сати прије подне предстане овоме Суду, којег ће се дана одржати јавна расправа по дотичном спору, с напоменом, да ће Суд, и на случај Николићева непредстанка, донијети заочну пресуду (in contumaciam), сагласно законским прописима о томе.

Број 425. V. 1908. 51.

У Бару, 13. октобра 1909.

Књ. Об. Суд, за предсједника судија, **Ђ. Ивовић**

2,3

ОГЛАС

Износи се на јавну продају доље описана непокретност Саво Николина Укшановића из Бољевића.

Баштина за главницом при и по черка од рала; граници: од сјевера Лазо М. Пламенац, од истока Петар Ђ. Укшановић, од југа Конавал, од запада Благо Ј. Пламенац. Процијенена перпера 400.

Баштина при главици, једна осмина од рала; граници: од сјевера Мило И. Живановић, од истока главица, од југа Јоко Ш. Пламенац, од запада Петар Ђ. Укшановић. Процијенена перпера 150.

Баштина горња на „Мансторину“ једно рало, један черек; граници: од сјевера Мило Ђ. Укшановић, од истока пут, од југа Иво Ђ. Укшановић, од запада Конавал. Процијенено перпера 500.

Баштина доња на „Мансторину“ три черека од рала, граници: од сјевера Саво М. Укшановић, од истока Павић М. Андрушковић, од југа Митар М. Укшановић, од запада Конавал. Процијенена перпера 350.

Продаја ће се извршити у канцеларији потписаног суда.

За продају одређују се три рока: први на дан 15. новембра, други 15. децембра, а трећи на 15. априла у 3 сата поспе подне.

На првом року непокретност се неће продати испод процијенене вриједности, на другом хоће али не испод $\frac{2}{3}$ процијенене вриједности, а на трећем року непокретност ће се уступити понудиоцу највише цијене.

Сваки лиценат дужан је положити јемство од 10% од процијенене вриједности.

Позивају се сви они, који на непокретност имају какво реално право — дужникови повјериоци, као и они, који имају право прече купње, да се пријаве суду прије прве продаје.

Број 1017 ex 1909. 45—1905.

Вир, 15. октобра 1909.

Капетански Суд капетан Лазар Т. Пламенац.

P.277 бр.610 1,1

ОГЛАС

У смислу пресуде Књ. Вел. Суда од 11. Јуна т. г. број 1380. IV. 1909. 372. износи се на јавну продају доље описана непокретност Ђура В. Цамовића из Косора за исплату дуга и других евентуалних трошкова, Веља Т. Лазовића из Подгорице у износу од круна 4083 и 94 паре, која је непокретност процијенена 7180 круна. Продаја ће се извршити у канцеларији кап. суда у Дољанима, за коју се одређују три рока и то: 1. новембра, 1. децембра 1909 год. и 1. марта 1910 год. у 10 сати прије подне.

На првом року непокретност се неће продати испод процијенене вриједности, на другом хоће и ниже, али не испод $\frac{2}{3}$ процијенене вриједности, а на трећем уступити се понудиоцу највише цијене.

Сваки је лиценат дужан положити 10% од процијенене вриједности.

Позивају се сви они, који имају на непокретност какво реално право, и право прече купње, да се пријаве суду прије почетка прве продаје.

Опис непокретности:

1. „Болен-до“, је има оранице рала 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$ са 500. крага лозе, коса ливаде 1 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$ кућа 1 двокатна и 20 листобера горе, које граници: од истока Тома Јованов, Марко Милетин и Кремо Мушкин, од југа Миљан Вулев, од запада Нешо Мирчетин и Божина Перов, од сјевера Никола Перичин и комуна.

II. долина Матовића, у којој има $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$ косе; граници: од истока и сјевера Станоје Мушкин, од југа Блажија Вулев, од запада Миљан Вулев.

Број 751 ex 1909. 149—1903.

У Дољанима, 15. октобра 1909 год.

Капетански Суд кап. Кр. Л. Ивановић.

P.256 бр.606 1,1

Приватни огласи

ОБЈАВА

По наредби своје Владе Царска Отоманска Легација јавља свима Муслиманима турским подданствима, који се налазе у Црној Гори, и који су били дужни обратити се надлежним војним властима 1908 и 1909 године због уписивања у војску, а нијесу то учинили; ипак ће се користити ланским односним ријешенјем Главног Генерал Штаба, ако се пријаве до 1-ог марта 1910 године. Који се буду од њих пријавили војним властима у горе наведеном року, биће искључени од законом предвиђене казне.

Број 11752. Из канцеларије Царско-Оттоманског Посланства, 23. октобра 1909., Цетиње.

P.88 бр.617 1,1

ОБЈАВА

На први новембра т. г. Никшићско Трговачко Акционарско Друштво даваће путем инканта превоз своје робе Плавница—Подгорица, Подгорица—Никшић, Плавница—Никшић и обратно. Ко жели учествовати треба да поднесе гаранцију у акцијама или непокретностима до 2000 Кр. P.40 бр.600 2,3

Поштанске марке поништене црногорске и осталих балканских земаља купујем — сваку количину — по најбољим цијенама. Поштинке и понуде на адресу: А. Weisz, Briefmarkenhandlung. П.п. бр.591 2,9 **Wien I. Adlegasse, 8.**

ДУШАН А. НЕНЕЗИЋ

Подгорица

отворио је обућарску радњу у Цетињској улици број 8. Цијене умјерене. Израда солидна. Услуга брза и тачна. Молим за посјету. P.24 бр.593 2,3

Јанко Спасојевић

дипломирани правник

заступа парнице грађанске и кривичне пред свима судовима; административним и духовним властима; посредује при склапању уговора и других правних послова.

Адреса:

Цетиње Хотел Рајнаваји, Подгорица Хотел Европа.

P.32 бр.533 5,10

ПОЗИВ

НА

УПИС III. КОЛА АКЦИЈА ПРВЕ НИКШИЋСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ
На основу ријешенја IX редовне главне скупштине акционара Прве Никшићске Штедионице од 30. јануара 1909 год. отворен је од 2. фебруара 1909 год.

упис на III. коло од 2000 акција по 100 круна

При упису подлаже се на име уписине по 1 круна од сваке уписане акције. Уплата се врши постепено у недјељним обрнцима по 50 пара недјељно рачунајући од 1. јануара 1909 год.

Упис се врши сваког радног дана код Прве Никшићске Штедионице у Никшићу и њених филијала у Шавнику и Велимју.

Уписнину и уплату треба слати поштанском упутницом или полагати за рачун штедионице мјесним новчаним заводима.

Пошито је остао још врло мали број неуписаних акција, што се скреће пажња онима, који желе да уписују акционарски акционари, да се са уписом акција похуре.

Никшић, 30. јуна 1909 г.

Прва Никшићска Штедионица. P. 140 Бр. 402 7,10

Индустијском Акционарском Удружењу у НИКШИЋУ

у циљу подизања

МОДЕРНЕ ПИВАРЕ

потребно је земљиште у површини до 15.000 м² (8 рала). Земљиште треба, да је у Никшићу или околини Никшића. Умољавају се стога сви они, који би имали такво земљиште на продају, да се са својим писменим понудама, у којима ће означити величину и границе имања, као и најнижу цијену и услове плаћања, — обрате потписаној управи најдаље до 5. новембра о. г.

Првенствено ће се откупити земља, наравно по истој цијени и условима — од понудиоца акционара.

Никшић, 20. октобра 1909.

ПРИВРЕМЕНА УПРАВА

Индустијског Акцион. Удружења.

P.95 бр.619 1,1

ОГЛАС

Цвјетко Церовић прима на заступање: парнице грађанске и кривичне пред свима судовима у Књажевину, пише уговоре, тужбе, молбе и жалбе.

Стан: „Хотел Никшић“ у Никшићу.

P.26 бр.573 3,3

ХОТЕЛ АМЕРИКА. Због нарушеног здравља што нијесам у стању даље ред и послугу обдржавати, што треба оваквом локалу, као што је познато у ове прошле двије године дана поштованој господи посетиоцима у државу и ван државе, који су ме посјећивали, да је ово прва удешена кућа за хотела, са сваком удобношћу и распоредом, и новим модерним мобилијем;

те намјеравам од првог јануара 1910 године уступити за идуће три године понудиоцу за фирму, која је и самом уговорена власником од куће, а оставићу понудиоцу ако буде сигуран 6000 круна мога сопственог покушавња и капиталаша што је моје покрај инвентара што кућа има у свом намјештају у вриједности око 7000 круна сучим сам се и ја служићу такође и ови други.

А за моју вриједност од 6000 круна сигуром човјеку за неко кратко вријеме у одплате редовне могао би оставити. Понудиоц имао би се што прије потписати обратити или доби на лице мјеста.

Никшић, 10. октобра 1909.

С поштовањем

Никола Барзут, хотелијер

P.160 бр.613 1,4

ЗАХВАЛНОСТ

За особиту дужност сматрамо овијем путем изјавити особиту захвалност господину Илији Срзентићу предсједнику општине са жандармима, који похиташе у помоћ 12. октобра на поноћи пуна барка робе била је присјела близу порта удињског. по будући море узбуркано, а надраг није имала пута, опасност је пријетила не само роби него и лађи и лађарима, те се доласком и заузећем г. Срзентића све спасло са врло мало опште.

Удињ, 15. октобра 1909.

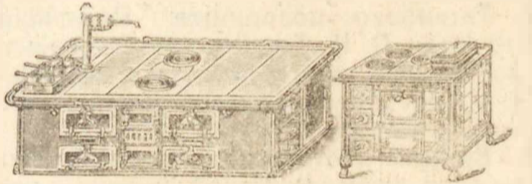
Власници робе

Пици — Капитани.

P.76 бр.614 1,1

МЕХАНИЧКО-ГВОЖЂАРСКА РАДИЈОНИЦА

ПЕТРА ДРЕЦУНА — ЦЕТИЊЕ

израђује најбоље врсте свију **шпорета, пећи, комина, трумба** за исте; такође добила је већу количину **најбољих страних ШПОРЕТА** — и продаје све врсте **шиваћих машина** под гаранцијом. Цијене умјерене. — П.п. бр. 587 3,5

Продајемо: нашу кућу на Ријеку, која се налази између кућа Царијевића и Јовићевића, у којој станује трговац Кулић. Ко би желио исту купити нека се пријави P.29 бр.607 1,3 господи **Анђи Краљевић.**

ЈАВНА ЗАХВАЛА

Господин Андрија М. Вукановић, приликом четирдесетодневног помена свога сина † ЂУРА уч. IV. раз. осн. школе, изволио је поклонити ђацима ове школе 10 перпера, на чему од стране своје и ученика изјављујем срдчану захвалу.

Подгор, 26. септембра 1909 г.

P.45 бр.604 1,1

Поп Пет. Хајдуковић, уч. заст.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег никад непрежаљеног супруга, оца, брата, брата и стрица

† Ника Перунџа Мартиновића

који се 19. октобра о. г. пресели у вјечност у 80-ој години свога живота, а 20. истога предаде матери земљи — сматрамо за особиту дужност овим путем изјавити најсрдачнију благодарност грађанству вароши Цетиња, пјесачком хору „Цетињског Радничког Друштва“, Оцићинама, Косијерима, Доњокрајцима и браћи Мартиновићима обојема пола, који покојника ожалише и до вјечне куће испратише, те нам у велику тугу ублажише.

Особита хвала г. г. проту Матановићу и попу Симу Мартиновићу, који над покојником црквене обреде обанише.

Хвала свима онима, који нам писмено или телеграфски изјавише своје саучешће.

Ожалошћени: супруга **Стане**, синови: **Ство, Перо, Видо** и **Ђуро**, кћери: **Милица** и **Драге**, брат **Саво**, сестра **Иве** и остала родбина. P.123 бр.621 1,1

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти нашег никад непрежаљеног брата, мужа и оца

† Ђура Савова Радновића

перјаника

који се пресели у вјечност 8. овог мј. у 55. год. свога живота, сматрамо за особиту дужност изјавити нашу најтоплију захвалност.

Особита хвала Њ. Кр. Њнс. Књазу Господару, Њ. В. Књазу Нашљеднику, Њ. В. Књазу Мирку и Њ. В. Књазу Петру, који се за вријеме кратке и тешке болести покојникове често распитиваху о њему.

Доживотна хвала Г. Војводи И. Пламенцу, који не пожали труда, да покојника посјети и спроводу присуствује.

Тakoђе доживотну хвалу изјављујемо министру војном Г. Митру Мартиновићу, који свакодневно покојника у тешкој болести посјеђаше и који покојниковом спроводу присуствова са официрским кором.

Хвала г. г. докторима: **Перазићу, Матановићу, Огњеновићу** и **Сужњевићу**, који се трудили, да покојника из чежње смрти отргну.

Хвала г. Вуку Вукотићу, са перјаницима, који покојника одишеше на изласку вароши.

Хвала г. г. чиновницима свију државних надлештава, као и грађанству вароши Цетиња, који спровод покојниковог увеличаше.

Хвала протојереју **Матановићу**, који над покојником опитољ изврши.

Доживотна хвала г. Милошу Лепетићу с друштвом, који покојникову спроводу присуствоваше и на мртвачком сандуку вијенац положише.

Хвала г. г. кап. Васу и Милу, поруч. Петру и оф. Драгу Мартиновићима са Бајицама, који покојника до на Завалу испратише.

Хвала г. Јовану Ђетковићу, богослову, који се на измаку вароши опрости с покојником дирљивим говором, изнесећи покојникове врлине човјства и јунаштва, цртајући га онаквог, какав је и заиста био, цртајући покојника у Херцеговачком устанку и у појединим бојевима од Велеша до Бојане, изнесећи покојникову вјерност према Господару за вријеме десетогодишње службе као перјаника.

Хвала г. г. учитељима цетињским, који с ђацима спроводу присуствоваше.

Хвала г. учитељу **Анићу**, који с ђацима спрете мртвачки сандук и дирљивим се говором с покојником опрости; такође хвала **Бишовићима**, који га до границе лешанске испратише.

Срдачна хвала г. капетану **Радновићу** с **Команима**, **Г. командир** **Благоти Драговићу** и нар. посланику **Г. Рамовићу** са **Загарчанима**. Г. г. официрима **Милу** и **Саву Вујовићима** с **Бјелицама**.

Хвала браћи **Љешњанима**, који на челу са својим старјешинама похиташе и покојника до вјечне куће испратише.

Хвала г. г. свештеницима **Радновићу** и **Кажућу**, који над покојником опитољ извршише. Срдачну хвалу дугујемо г. учитељу **Пејовићу**, који с ђацима спроводу присуствова и с покојником се дирљивим говором опрости.

Хвала г. Зеку **Перишићу**, који се такође с покојником дирљивим говором опрости.

Још једанпут свима и свакоме хвала, који нам писмено или телеграфски саучешће изјавише и тиме нашу тугу за незаборављеним покојником у неколико ублажише.

Цетиње, 17. октобра 1909.

Ожалошћени: супруга **Крстиња**, синови: **Милош** и **Васо**, кћери: **Златана**, **Стане**, и **Јове**, и братучед поручник **Марко** са осталом родбином. P.415 бр.605 1,1

БЛАГОДАРНОСТ

Приликом смрти наше нигда непрежаљене супруге односно мајке

† СТАНЕ

која се послје кратког али тешког боловања пресели у вјечност 10. октобра ов. год. у болници „Ланцо I.“ у 50 години свог живота, не можемо пропустити да овим путем не изјавимо нашу доживотну благодарност свима, који нам ма којим начином изјавише саучешће и пружише утјеху у овом тешком фамилијарном губитку.

Хвала г. г. **Дрима Огњеновићу, Матановићу** и **Сужњевићу** на свесрдном заузимању око болеснице.

Вјечита хвала Цетињском грађанству обојема пола, који покојнику пречуваше и до Црне Грде попутнице, као и г. проту **Матановићу** и г. **Ђакону Калуберовићу**, који је спроведоше.

Хвала браћи **Љботићанима**, који покојницу у великом броју среташе и до куће понијеше.

Хвала мјесним свештеницима **Милу Вукотићу** и **Стеву Дрецу**, као и учитељу **Калуберовићу** с ђацима, који покојницу хришћански опожаше и до вјечне куће испратише.

</